

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. Dariusza Maciejewskiego
pt. „Koncepcja zapewnienia bezpieczeństwa sportowych imprez nierasowych na poziomie
powiatu w sytuacjach kryzysowych”

UWAGI WSTĘPNE

Nasycony technologiami i ideologiami świat bardzo często zagrożony jest w swoim funkcjonowaniu poprzez subiektywne i obiektywne zagrożenia. Ich skala ulega zwiększeniu wraz z rozwojem technologii i ideologii. Niebagatelną rolę odgrywa przy tym zaspokajanie społecznych potrzeb ludzkich i wywoływane przez to pozytywne, ale i negatywne zjawiska. Warunkujące właściwą reakcję i przyjęte dotychczasowe granice ulegają przesunięciom. Przeciwdziałanie zdarzeniom wynikającym z zagrożeń jest ze względu na poszerzenie zakresu ich skutków, niezależnie od ilości osób zaangażowanych, jest działalnością wielowątkową i kompleksową ze względu na dziedziny, których dotyka, jak również paletę organów i instytucji które są w ten proces zaangażowane. Z tego powodu **problematyka** działań zespołowych ukierunkowanych na zabezpieczanie życia ludzkiego i realizowanych we współdziałaniu z licznymi przedstawicielami podmiotów bezpieczeństwa zyskuje na znaczeniu, a w szczególności rozwijanie koncepcji doskonalenia organizacji działań wykraczających poza ramy wytyczone w aktach prawnych w oparciu o doświadczenia praktyczne, co w równym stopniu nurtuje praktyków jak i teoretyków.

Przedłożona przez mgr Dariusza Maciejewskiego rozprawa doktorska mieści się na 273 stronach formatu A4 i składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów merytorycznych (w tym pierwszego zawierającego podstawy metodologiczne badań) i zakończenia, spisów (tabel, rysunków) oraz bibliografii obejmującej 88 materiałów źródłowych i aktów prawnych, 100 pozycji zwartych oraz 29 artykułów (w tym części - rozdziałów - prac pod redakcją), jak i 87 publikacji internetowych (w sumie 304 pozycje). Treści rozprawy uszczegóławia i ilustruje 24 rysunki, 14 tabel oraz 9 załączników. Przy czym załączniki numer 2 do 6 umieszczono w liczącym 286 stron suplemencie.

Praca poświęcona jest przygotowaniu ram zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom sportowych imprez nie mających statusu imprez masowych. Autor, na bazie wskazanych

braków, inicjuje nowe rozwiązania w tym zakresie poprzez opracowanie wytycznych umożliwiających skonstruowanie koncepcji bezpieczeństwa sportowych imprez niemających, które mogą stanowić przyczynek do podejmowania odpowiednich działań zapobiegawczych przez instytucje państwowe odpowiedzialne za stan bezpieczeństwa, we współpracy ze stowarzyszeniami sportowymi zrzeszonymi w związki sportowe.

Autor analizuje oddziaływanie zjawisk towarzyszących imprezom sportowym na sytuację polityczną, społeczną i kulturową widzianą poprzez pryzmat bezpieczeństwa wewnętrznego, m.in. jako kluczowego zjawiska dla budowania zaufania w społeczności lokalnej. Założonym, głównym problemem badawczym pracy jest wypracowanie odpowiedzi na pytanie: *Jak zapewnić wyższy poziom bezpieczeństwa uczestników sportowych imprez niemających na poziomie powiatu w sytuacjach kryzysowych oraz usprawnić współdziałanie podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w ramach tzw. „siatki bezpieczeństwa”?* (s. 24). Ww. problem główny został zdefragmentowany na pięć problemów szczegółowych (s. 24), których rozwiązanie przynoszą kolejne rozdziały pracy.

Podjęty przez Doktoranta temat dysertacji oparty jest na Jego doświadczeniu zawodowym, zainteresowaniach naukowych oraz potrzebach środowiskowych, dlatego też wyróżniono zarówno cel poznawczy, jak i użyteczny podjętej eksploracji naukowej. W tym kontekście identyfikuje On zagrożenia i doskonali procedury bezpieczeństwa na bazie, z jednej strony, wypracowania skutecznych sposobów reagowania na sytuacje kryzysowe. Z drugiej zaś przyczynia się do podniesienia świadomości uczestników sportowych imprez niemających. Wszystko to po to, aby wdrożyć koncepcję poprawy bezpieczeństwa i jakości organizacji niemających imprez sportowych, która daje możliwość eliminacji zidentyfikowanych dysfunkcji. Jak wskazuje Autor dysertacji (s. 23), główny cel badań zdekomponowano na następujące cele szczegółowe realizowane odpowiednio w rozdziałach drugim do szóstego tj.:

- przybliżenie terminologii z zakresu problematyki bezpieczeństwa sportowych imprez niemających oraz uwarunkowań ich organizowania,
- porównanie regulacji normatywnych organizacji imprez sportowych w wybranych państwach Unii Europejskiej,
- weryfikacja poziomu bezpieczeństwa sportowych imprez niemających oraz identyfikacja wyzwań w tym obszarze dla opracowania procedur współdziałania podmiotów odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa niemających imprez sportowych na poziomie powiatowym,

- opracowanie autorskiej koncepcji systemu bezpieczeństwa sportowych imprez niemasowych w kontekście zarządzania kryzysowego na poziomie powiatu,
- ocena możliwości praktycznej implementacji proponowanej koncepcji z uwzględnieniem istniejących struktur z poziomu powiatowym.

Uwzględniając główny problem badawczy i problemy szczegółowe, dla uporządkowania podjętych wysiłków badawczych została sformułowana hipoteza robocza (s. 27). Uwzględniono także pięć hipotez szczegółowych.

Założone problemy, cele i hipotezy ukształtowały zasadniczą strukturę oraz treść rozprawy. Dysertację podzielono w związku z tym na wstęp, rozdział zawierający podstawy metodologiczne badań, pięć rozdziałów merytorycznych oraz zakończenie. Całość wieńczy bibliografia, a także wykazy tabel, rysunków i schematów, jak i suplement.

Temat rozprawy doktorskiej stanowi istotne poznawczo zagadnienie naukowe, także o dużym znaczeniu dla optymalizacji działań ukierunkowanych na zapewnienie bezpieczeństwa państwa. Zwłaszcza, że jak wskazuje Autor (s. 20), poprzez przyjęcie sztywnej kwantyfikacji ram imprez masowych ustawodawca spowodował, że zdecydowana większość imprez sportowych organizowanych przez związki lub stowarzyszenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzanych jest poza unormowaniami Ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych.

Reasumując, z przedstawionych powyżej powodów uznać należy, że problem odzwierciedlony tytułem recenzowanej rozprawy doktorskiej mieści się w sferze nauk społecznych, w tym nauk o bezpieczeństwie i wymaga badań naukowych. Przedstawione powyżej przyczyny pozwalają uznać za uzasadnione podjęcie tematu dysertacji Pana mgra Dariusza Maciejewskiego, a w konsekwencji przeprowadzenie badań oraz opracowanie ich wyników w formie przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej pt. „Koncepcja zapewnienia bezpieczeństwa sportowych imprez niemasowych na poziomie powiatu w sytuacjach kryzysowych”

OCENA WARSTWY METODOLOGICZNEJ PRACY

Doktorant poświęcił treściom metodologicznym przedmiotu rozprawy w całości rozdział pierwszy rozprawy (strony 17-41). Na ss. 17-22 uzasadnia temat pracy odnosząc się do potrzeby podjęcia badań uwarunkowań imprez sportowych o charakterze masowym, nie mieszczących się jednak w ramach nakreślonych ustawowo. Zwłaszcza, że

w opracowanym Krajowym Planie Zarządzania Kryzysowego brak jest wskazania imprez sportowych jako zagrożenia (s. 10). Punktem wyjściowym ustaleń metodologicznych był założony **główny problem badawczy**, który brzmi: *Jak zapewnić wyższy poziom bezpieczeństwa uczestników sportowych imprez niemasowych na poziomie powiatu w sytuacjach kryzysowych oraz usprawnić współdziałanie podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w ramach tzw. „siatki bezpieczeństwa”?* (s. 24). Z powyższym korespondują treści zawarte na s. 27 w **hipotezie roboczej**, gdzie zakłada się, że na poprawę poziomu bezpieczeństwa sportowych imprez niemasowych na poziomie powiatowym w sytuacjach kryzysowych mają wpływ odpowiednie regulacje formalno-prawne, rozwiązania o charakterze strukturalno-organizacyjnym, a także kompetencje instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie bezpieczeństwem tych imprez. Istotne jest w tym kontekście, że wypracowane propozycje korekt regulacji formalno-prawnych, poprawek rozwiązań strukturalno-organizacyjnych, jak i pogłębienie kompetencji instytucjonalnych wniesie nowe treści do nauk o bezpieczeństwie. Koresponduje to z wywiedzionymi pięcioma problemami szczegółowymi (s. 24) t.j.:

1. *Jakie są podstawy teoretyczne i praktyczne definiowania bezpieczeństwa sportowych imprez niemasowych na poziomie powiatowym?*
2. *W jakim stopniu rozwiązania prawne w wybranych państwach Unii Europejskiej wspierają skutecznie zapewnienie bezpieczeństwa sportowych imprez?*
3. *Jakie wyzwania, w tym zagrożenia i słabości istnieją w obowiązujących regulacjach normatywnych dotyczące sportowych imprez niemasowych i jak one wpływają na ich poziom bezpieczeństwa?*
4. *Jakie rozwiązania systemowe i organizacyjne są najskuteczniejsze w zapewnieniu bezpieczeństwa sportowych imprez niemasowych w zarządzaniu kryzysowym na poziomie powiatowym?*
5. *Jakie zmiany należy wprowadzić do obecnych struktury organizacyjno-wykonawczych na poziomie powiatowym, aby skutecznie wdrożyć autorską koncepcję bezpieczeństwa sportowych imprez niemasowych?*

Ważne są także przyjęte do badań **ograniczenia**. Doktorant uwzględnia dotychczasowe doświadczenia w postaci Wojewódzkiego Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Lubuskiego. Ponadto sięga do doświadczeń wybranych państw europejskich tj. Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Czeskiej oraz Republiki Słowackiej wobec zjawisk związanych z imprezami sportowymi, widzianych poprzez konotacje w zakresie

reagowania na sytuacje kryzysowe. Co pozwoliło na identyfikację (dla ew. implementacji) najlepszych praktyk i wskazanie skutecznych rozwiązań. Na podkreślenie zasługuje wyjątkowo dojrzałe podejście Autora dysertacji do sprecyzowania pola badawczego. Formułuje On nie tylko główne jego zakresy takie jak czas, obszar i zakres merytoryczny. **Bezpośrednio wraz z ograniczeniami szkicowany jest przebieg procesu badawczego** (ss. 31-34), co jest bardzo udanym zabiegiem i znajduje potwierdzenie w zakładanym układzie pracy (ss. 9-10). Dodatkowo zastosowano zabieg umieszczenia na początku każdego z pięciu rozdziałów merytorycznych swego rodzaju wprowadzenia, które ułatwia śledzenie procesu badawczego w oparciu o zidentyfikowany problem szczegółowy i zakładane, domniemane odpowiedzi – hipotezy szczegółowe. Czytelnik wprowadzany jest ponadto w treści danego rozdziału (i konsekwentnie kolejnych) oraz zapoznawany z zastosowanymi do badań metodami, technikami i narzędziami badawczymi. Ta przejrzystość procesu badawczego wynika jednoznacznie z rozbudowanego w rozdziale pierwszym podrozdziału dotyczącego zmiennych oraz wskaźników. Wskazano tutaj wskaźniki definicyjne, jak i przede wszystkim wskaźniki empiryczne. Pewien dysonans budzi jednakże słabe zaakcentowanie, czy wręcz pominięcie wskaźników inferencyjnych, aczkolwiek można by to uzasadnić względami ograniczenia pola badawczego. Mogłyby one być dodatkowym czynnikiem charakteryzującym badane procesy. Nie jest to błędem, ale należało by to włączyć do przyjmowanych ograniczeń.

Porządkujący zagadnienia merytoryczne rozdział wstępny (pierwszy) zawiera **analizę literatury dotyczącej badanych zjawisk i zmiennych** w szerszej perspektywie problematyki bezpieczeństwa państwa. Jednoznacznie wskazywany jest w nim brak bezpośredniej literatury tematu, t.j. pozycji, które odnosiłyby się do problematyki bezpieczeństwa imprezy sportowej mniemającej statusu imprezy masowej. Jednakże, już załączony do dysertacji suplement wskazuje na bogactwo analizowanych dokumentów w postaci dostępnych algorytmów postępowania, wytycznych, standardów i regulaminów opracowanych przez stowarzyszenia i związki sportowe, które próbują zapełnić wskazane uprzednio luki w prawodawstwie. Doktorant wskazuje także na wielość specyficznych regulacji prawnych, które normują bezpieczeństwo imprez sportowych. Nawiązuje także do regulacji imprez innego rodzaju tj. artystycznych, czy rozrywkowych. Nie dziwi zatem liczba wyszczególnionych 304 pozycji bibliograficznych. Aczkolwiek nieco sztucznie brzmi wyrażenie*poddając analizie kwerendę literatury...* (s. 39). Nie mniej jednak dzięki powyższym czynnościom, Autor dysertacji uzyskuje zdecydowane ukierunkowanie badań w postaci pierwszych tez (jak przykładowo funkcjonowania częściowych regulacji bezpieczeństwa sportowych imprez

niemasowych, dotyczących tylko niektórych obszarów np. dróg, wód i przestrzeni powietrznej – s. 38), jak i ograniczeń w postaci rezygnacji z niektórych wątków (do czego nawiązano powyżej).

Cennym zabiegiem (w kontekście śledzenia przebiegu procesu badawczego) jest zamieszczenie podsumowań po wszystkich rozdziałach (o objętości około 2-3 stron). W ten sposób otrzymujemy bezpośrednie potwierdzenia uzyskania odpowiedzi cząstkowych na sformułowane (we wstępie do pracy) pięć pytań (problemów) szczegółowych. Percepcję postępu wyводу naukowego ułatwiają także wnioski cząstkowe przytaczane zazwyczaj po poszczególnych podrozdziałach (zaczynające się przykładowo od słowa *Reasumując...* względnie *Podsumowując...* – jak np. odpowiednio na s. 88, czy na s. 107 lub *Dokonana przez autora dysertacji analiza porównawcza...* (s. 127), jak i *Dokonując analizy odpowiedzi...* (s. 133). W przypadku dalszych podziałów tekstu, od słów *...autor doszedł do wniosku...* / *...autor zidentyfikował...* – jak np. odpowiednio na s. 48, czy na s. 92.

Wątpliwości nie budzi także wyszczególnienie szeregu zastosowanych podczas prowadzonej eksploracji naukowej **metod** (ss. 28-31) Mają one pokrycie w przedłożonym sprawozdaniu z badań – rozprawie, poczynwszy od określenia naukowego kontekstu badań oraz zbudowania ram pojęciowych odnoszących się do problematyki bezpieczeństwa sportowych imprez masowych. Doktorant swobodnie operuje pojęciami z zakresu metod teoretycznych, co pozwoliło na usystematyzowanie wiedzy podstawowej oraz przygotowanie *gruntu* pod część empiryczną badań. Podobne wrażenie (udana integracja metod ilościowych i jakościowych) odnosi się, śledząc tą część procesu badawczego. Z punktu widzenia oceniającego niniejszy proces badawczy, sprawdza się także sprecyzowanie obszarów (przedmiotowego, podmiotowego i przestrzennego) badań.

Reasumując, wykazanie wielu znaczących i podstawowych sprawności Doktoranta w zakresie nie tylko opisu wskazanych wyżej kwestii, wskazuje na dużą swobodę w zakresie budowania warstwy metodologicznej rozprawy, co oceniam nadzwyczaj pozytywnie. Przyjętą przez Doktoranta koncepcję metodologiczną rozprawy i zaproponowaną procedurę badawczą należy uznać za bardzo dobrze dopasowaną do zamierzonej wielowątkowej problematyki badawczej. Konstrukcja pracy oraz zastosowane metody badawcze są poprawne i adekwatne do badanego materiału i tematu rozprawy. Stanowią one ukierunkowanie badań, a uzyskane rezultaty potwierdzają zasadność przyjętych rozwiązań metodologicznych. Świadczy to o bardzo dobrej znajomości zasad prowadzenia badań naukowych i ich przestrzeganiu przez Doktoranta.

Problemy do dyskusji:

- Jako jedna z zastosowanych metod naukowych, wskazywana jest analiza systemowa. W tym kontekście proszę Doktoranta o podjęcie dyskusji w jakim zakresie zastosowanie ww. metody przyczyniło się osiągnięcia celów szczegółowych dysertacji.

OCENA WARSTWY PRZEDMIOTOWEJ PRACY

Oceniam, że rozprawa doktorska Pana mgr. Dariusza Maciejewskiego posiada wymierną wartość poznawczą i użyteczną. Treści pracy zostały dobrze usystematyzowane. Poprawna jest logika tego procesu. Pewne wątpliwości budzą proporcje rozdziałów merytorycznych (rozdział drugi - 59 stron, rozdział trzeci - 29 stron, rozdział czwarty - 34 strony, rozdział piąty 25 stron i rozdział szósty – 14 stron). Doktorant rozpoczyna każdorazowo rozdział od wprowadzenia, a kończy wnioskami.

I tak według słów Autora (s. 42) **rozdział drugi** (ss. 42-100) poświęcono wyjaśnieniu i usystematyzowaniu pojęcia bezpieczeństwo imprezy sportowej poprzez wskazanie jej wyznaczników, atrybutów, zagrożeń oraz zaprezentowaniu przyjętego w Polsce modelu działalności stowarzyszeniowej na rzecz sportu. Doktorant charakteryzuje przyjęty krajowy model funkcjonalny wykonywania działalności sportowej, przybliża pojęcie i istotę bezpieczeństwa sportowych imprez niemassowych, wskazuje jakie, kryzysy mogą zagrozić ich bezpieczeństwu oraz dokonuje analizy imprez sportowych m.in. poprzez wskazanie ich celów, funkcji, jakie pełnią w społeczeństwie oraz struktur organizacyjnych.

W rozdziale trzecim (ss. 101-129) Doktorant, jak wskazuje tytuł, zajmuje się regulacjami prawnymi w zakresie organizacji imprez sportowych wybranych państw Unii Europejskiej. Obraz ten jest uzupełniany przez przykłady politycznych i społecznych inicjatyw wynikających z mających miejsce w Europie zjawisk społecznych.

Udanym zabiegiem jest wyjście Doktoranta od regulacji Unii Europejskiej w zakresie sportu w ogólności i imprez sportowych w zakresie szczegółowym, które określają ramy dla ramowej polityki sportowej UE. Oprócz systematyki źródeł prawnych, znajdujemy przy tym tutaj m.in. wskazanie na uznanie specyfiki sportu w prawie Unii Europejskiej, w tym jego społecznej, edukacyjnej i kulturowej wartości oraz zastosowanie zasady pomocniczości, umożliwiającej państwom członkowskim decydowanie o polityce sportowej zgodnie z ich specyfiką i tradycją. Autor dysertacji wskazuje m.in. na aktualnie obowiązującą rezolucję w której stwierdza się, że celem działań jest m.in. *wzmocnienie w Unii Europejskiej*

bezpiecznego sportu... (s. 105), jako odpowiedzi na szereg wyzwań i zagrożeń, które sygnatariusze dostrzegli w sporcie na poziomie europejskim.

W zakresie narodowych przykładów organizacji prawodawstwa dotyczącego sportu Doktorant koncentruje się na tekstach pierwotnych (np. Ustawach zasadniczych), jak i wtórnych. W przypadku Republiki Federalnej Niemiec, wskazuje na Narodową Koncepcję Sportu. W tym kontekście w tekście rozprawy pojawia się (s. 109) skrót MKSS. Czytelnik może się jedynie domyślać, że chodzi prawdopodobnie o niemieckojęzyczne określenie ww. Koncepcji.... Przypomnę, że wszelkie obcojęzyczne wtrącenia w polskojęzycznej pracy powinny spełniać szereg warunków tj. zasygnalizowanie o jaki język obcy chodzi oraz rozwinięcie, w tym skrótu i przetłumaczenie). Podobnych przykładów jest więcej: SBauVO (s. 111), BbgPolG (s. 115), czy *Dekret Ministerstva vnútra Slovenskej republiky...* (s. 127). Cenne jest każdorazowe odniesienie (w ramach wspomnianych uprzednio tzw. *wniosków cząstkowych*) rozwiązań narodowych (w przypadku Republiki Federalnej Niemiec rozwiązań w Kraju Związkowym Brandenburgia) do rozwiązań polskich/krajowych. Doktorant wypracowuje w tym przypadku możliwości zapożyczenia na grunt krajowy sprawdzonych, szczegółowych rozwiązań sąsiadów.

Rozdział czwarty (ss. 130-163), ukazuje, w zamiarze Doktoranta, drogę od wypracowania zmodernizowanej koncepcji (zawarta w kolejnym tj. piątym rozdziale) bezpieczeństwa niemasowej imprezy sportowej. Przedstawia On wyniki badań empirycznych, zrealizowanych w formie wywiadów eksperckich, którymi objęto osoby zajmujące się zawodowo organizacją, przygotowaniem i zabezpieczeniem sportowych imprez niemasowych. Zebrane zostały propozycje zmian w tym obszarze, które mogą się przyczynić do skuteczniejszej realizacji na każdym poziomie polityki bezpieczeństwa uczestników imprez sportowych tego rodzaju. Respondenci mieli wskazać jakie wyzwania, w tym zagrożenia i słabości istnieją w obowiązujących lokalnych regulacjach normatywnych dotyczące sportowych imprez niemasowych.

W podrozdziale pierwszym charakteryzowana jest szczegółowo grupa badawcza tj osób związanych z organizacją, przygotowaniem i zabezpieczeniem sportowych imprez niemasowych. Szkoda w tym kontekście, że traktujący o uwarunkowaniach bezpieczeństwa niemasowych imprez sportowych rozdział drugi dysertacji nie został zakończony swego rodzaju podsumowaniem w postaci wyróżnienia niezbędnych „ogniw” (sfer zapewnienia) bezpieczeństwa tego rodzaju imprez. Ułatwiło by to percepcję składu wspomnianej powyżej grupy badawczej.

Problemy do dyskusji:

- Proszę o podjęcie dyskusji w zakresie sfer funkcjonalnych niezbędnych do pełnego zapewnienia bezpieczeństwa niemasowej imprezy sportowej w kontekście zidentyfikowanych zagrożeń.

W rozdziale piątym (ss. 164-188) Doktorant, kreśli (jak wskazuje tytuł – *Koncepcja systemu...*) wizję autorskiego systemu bezpieczeństwa sportowych imprez niemasowych. Jak wskazuje we wprowadzeniu do rozdziału czyni to w trzech fazach: *Autor dysertacji w przedmiotowym rozdziale podjął próbę scharakteryzowania bezpieczeństwa sportowych imprez niemasowych poprzez określenie jej uwarunkowań na poziomie powiatowym w zakresie celów i zadań jakie stoją przed jej organizatorami* (faza pierwsza – przyp. m. z.) *Projekcji rozwiązań prawnych, organizacyjnych i infrastrukturalnych* (faza druga – przyp. m. z.) *oraz określenia bezpieczeństwa imprez tego rodzaju w systemie zarządzania kryzysowego* (faza trzecia – przyp. m. z.) *na poziomie powiatowym* (s. 164, pisownia oryginalna). W fazie pierwszej (ss. 164-171) przybliży założenia wstępne oraz kluczowe tj. osoby funkcyjne oraz sfery zapewnienia bezpieczeństwa. W fazie drugiej (ss. 171-177) kreśli dwa scenariusze zmian prawa, a następnie (w fazie trzeciej) sugeruje implementację proponowanych rozwiązań w istniejące struktury i scenariusze działań kryzysowych podejmowanych przez administrację rządową i samorządową.

Rozdział szósty (ss. 189-202) poświęcono przybliżeniu możliwości implementacji proponowanego systemu bezpieczeństwa niemasowej imprezy sportowej poprzez *..uwzględnienie potencjału organizacyjnego w ramach zarządzania kryzysowego na poziomie powiatowym, co oznacza, że bezpieczeństwo imprez tego rodzaju powinno być zapewnione na poziomie lokalnym, w oparciu o zasoby, struktury dostępne na tym poziomie zarządzania kryzysowego. Implementacja koncepcji wymaga dostosowania istniejących rozwiązań, najlepszych doświadczeń oraz procedur bezpieczeństwa* (s. 189). Służyć temu ma m.in. *ocena implementacyjności* proponowanych scenariuszy (bazujących na wypracowanych elementach systemu) postępowania uzupełniona o adnotacje i konotacje wynikające także z prezentowanych uprzednio doświadczeń stosowanych w krajach sąsiednich.

Całość rozważań wieńczy zakończenie. Autor, nieco nietypowo (w tym miejscu celowym jest wskazanie na cel podejmowanej eksploracji naukowej), nawiązuje do głównego problemu badawczego. Nie odnosi się jednak do wyników postępowania badawczego w postaci weryfikacji hipotezy roboczej. Aczkolwiek jak stwierdza: *...uzyskane wyniki badań w pełni*

wypełniają zdiagnozowane braki w wiedzy w tym obszarze oraz mogą zostać zaimplementowane do systemu prawnego i wykorzystane do dalszych badań przez podmioty zajmujące się tym zagadnieniem (s. 203).

W zakończeniu zamieszcza szereg wniosków natury ogólnej i w przeważającej części szczegółowych, stanowiących kwintesencję konkluzji rozdziałów. Ich stopniowa sublimacja i ekspozycja wzbogaca percepcję osiągniętych efektów pracy. Stanowi to podstawę do stwierdzenia, że *Badania przeprowadzone przez autora dysertacji, w tym zastosowana procedura badawcza oraz wyciągnięte wnioski, przyczyniły się do osiągnięcia celu badawczego, jakim było opracowanie koncepcji bezpieczeństwa uczestników imprez sportowych niemasyowych pozwalającej udoskonalić proces zarządzania kryzysowego na poziomie powiatu poprzez eliminację zaobserwowanych dysfunkcji, a tym samym zwiększenie poziomu bezpieczeństwa uczestników imprez tego rodzaju* (s. 211). Co potwierdza niżej podpisany recenzent. Szkoda tylko, że nie nakreślono perspektywy dalszych badań.

Reasumując, niniejsza dysertacja zawiera oryginalne poglądy, które wynikają ze zrealizowanego zamierzenia badawczego i wnosi w sferze poznawczej istotne uporządkowanie wiedzy dotyczącej zjawisk związanych z przeprowadzaniem imprez sportowych w Polsce. Udane jest ustalenie, na podstawie powyższego, ostatecznych wskaźników definicyjnych i empirycznych. W sferze użytecznej Autor podszedł do rozwiązania problemu dwutorowo: dokonując z jednej strony kwerendy doświadczeń wśród osób funkcyjnych, funkcjonariuszy i działaczy zajmujących się organizowaniem, przeprowadzaniem i zabezpieczaniem imprez sportowych niemasyowych w kraju, a z drugiej strony retrospekcji rozwiązań stosowanych w tym względzie za granicą i możliwości ich projekcji na gruncie polskim. Zaowocowało to wskazaniem dwóch ciekawych dróg rozwiązań praktycznych.

WNIOSKI I UWAGI

Trzeba w tym miejscu stwierdzić, że będące przedmiotem badań bezpieczeństwo państwa w kontekście determinantów organizacyjnych imprez sportowych, w doskonały sposób wpisuje się w trwający proces usiłowań modyfikacji niektórych aspektów środowiska bezpieczeństwa wewnętrznego, ale i międzynarodowego, którego istotnym, z punktu widzenia niniejszej dysertacji aspektem, jest proponowanie kierunków rozwiązań systemowych, przy

jednoczesnym ustaleniu podstaw i wytyczeniu (ze względu na interdyscyplinarność tematu rozważań) kierunków dalszego postępowania.

W kontekście założonego celu poznawczego badań, do zasadniczych osiągnięć Doktoranta należy, bazująca na wypracowanym podczas prowadzonej eksploracji naukowej szerokim tle zjawisk dotyczących organizacji imprez sportowych, ich kodyfikacji i propozycjach modyfikacji pojęć. Wielce interesujące są analizy narodowych przesłanek organizacyjnych będących podstawą do zakładanych i weryfikowanych w innych środowiskach narodowych scenariuszy postępowania celem osiągnięcia stanów korzystnych z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa, z ich szczegółowymi sferami, które wynikają z zagrożeń występujących podczas imprez sportowych. Budująca jest analiza przesłanek i wypracowywanie szczegółowych koncepcji. Z drugiej strony identyfikowane są sfery podejmowanego i potencjalnego doskonalenia działań. Cel poznawczy procesu badawczego osiągniany jest poprzez, rozwijane przez Doktoranta, ramy terminologiczne i uwarunkowania konstruowane i modyfikowane w środowisku zajmującym się ww. procesami. Dotyczy to ich elementów składowych i zasad funkcjonowania w globalnie powiązanym systemie.

Szczególnym wkładem Autora rozprawy do wiedzy jest w tym kontekście synteza wiedzy praktyków i ekspertów z zakresu zjawisk dotyczących imprez sportowych, ich powiązania z lokalnymi systemami reagowania kryzysowego oraz ich wpływu na bezpieczeństwo państwa w skali lokalnej w jednej ze sfer (imprezy sportowe), które się na nie składają. Pozwoliło to na wypracowanie wniosków dotyczących, z jednej strony, możliwości przyszłego rozwoju scenariuszy działań doskonalących w środowisku lokalnym i przede wszystkim, narodowym podejmowanych w interesie bezpieczeństwa. Opracowanie powstało w dużej mierze na bazie oryginalnych dokumentów (nie tylko narodowych), ale przede wszystkim szerokiej kwerendy dokonanej w środowisku sportowym.

Doktorant nie ustrzegł się błędów natury edytorskiej. Przykładowo dotyczy to umieszczania w pracy wyrazów lub skrótów obcojęzycznych bez wskazania na użycie innego języka niż język pracy, jak i bez rozwinięcia skrótu w danym języku, czy tłumaczenia. Na przykład niemieckojęzyczne na stronach: 109 (*MKSS*), czy 111 (*SBauVO*), BbgPolG (s. 115), czy czeskojęzyczny na s. 119 (*Zakon...*) lub w języku słowackim (s. 127 – *Dekret Ministrstva vnútra slovenskej*).

Wyliczane frazy nie zawsze kończone są właściwym znakiem (na ss. 165-166, w pierwszym i kolejnym wyliczeniu, na końcu wyliczanych fraz (zasada), zamiast przecinków powinny być średniki, albowiem w wyliczanych frazach występują już przecinki. Podobnie na ss. 168-169, i na ss. 194, 195 i 196, czy wcześniej na ss. 49, 53, 54, 55 itd.

w wielu, wielu miejscach. Zdarza się, że Autor na jednej stronie (s. 50) w dwóch różnych wyliczeniach raz stosuje powyższą zasadę, a raz nie. Odnosi się wrażenie, że Doktorant nie zna tej zasady edycyjnej.

Doktorant nie stosuje zasady dotyczącej powoływania się na konkretne osoby w tekście, która wskazuje, że przy pierwszym powołaniu się przytacza się pełne imię i nazwisko, natomiast przy powtórnych powołaniach na tą samą osobę, inicjał imienia i nazwisko. Przykładowo w tekście na s. 44 powołuje się na Waldemara Kitlera i ponownie na s. 69 na Waldemara Kitlera (także s. 70), zamiast na W. Kitlera. Podobnie w przypadku powołania się na Krzysztofa Ficonia (pierwsze powołanie się na s. 44 i następne na ss. 93, 95

Doktorant stosuje niewłaściwe myślniki dla rozbudowanych (składających się z dwóch części) wyrazów. Przykładowo na s. 78 ... sportowo – widowiskowej (pisownia oryginalna), zamiast sportowo-widowiskowej, czy na s. 138 ...Sportowo – Organizacyjne... (pisownia oryginalna), zamiast ...Sportowo-Organizacyjne..

Doktorant nie stosuje zasady jednokrotnego wyróżniania fragmentów tekstu. Przykładowo na s. 171 („*Bezpieczeństwo sportowych imprez niemassowych*” – pisownia oryginalna) stosuje jednocześnie cudzysłów i kursywę. Podobnie na s. 203 (pisownia oryginalna) „*Koncepcja zapewnienia bezpieczeństwa sportowych imprez niemassowych na poziomie powiatu w sytuacjach kryzysowych*”.

Doktorant (ss. 212-217) nie zachowuje konsekwencji w zakresie pisowni tytułów opracowań – stosuje zarówno kursywę, jak i zwykłą czcionkę.

Doktorant (ss. 217-219) nie zachowuje jednolitości w pisowni tytułów czasopism. Stosuje dość swobodnie zapis (pisownia oryginalna): dla pozycji nr 6 – Zeszyty Naukowe SGSP, dla pozycji nr 27 – „Gubernaculum et Administratio”, a dla pozycji nr 27 – „Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej”.

Doktorant nie wszędzie stosuje zasadę skróconego zapisu, w przypadku powtórnego przytaczania źródeł w przypisach, w sytuacji gdy źródło było przytaczane bezpośrednio przed danym przytoczeniem – zastosowanie słów Tamże, (np. s. 42, przypisy numer 32 i 33, s. 45, przypisy numer 46 i 47, czy na s. 70, przypis numer 146). Zdarza się także, że pisze to słowo z małej litery (s. 28, przypisy numer 10 i 11), albo go nie używa w ogóle (przypis numer 5 na s. 19). Ma również kłopot z zasadą skróconego powtórnego przytaczania źródeł w przypisach, w sytuacji gdy źródło było przytaczane niebezpośrednio przed danym przytoczeniem – zastosowanie słów Wyd. cytow. (Przykładowo/pisownia oryginalna w przypisie nr 15 (s. 35) powołuje się na źródło w postaci: *Słownik języka polskiego*, 2021, Warszawa, str. 46. Ponownie powołując się na to samo źródło na s. 42 stosuje ten sam, nieskrócony zapis.

Podobnie na stronie 49. Wątpliwości budzi także kolejność i zawartość powyższego zapisu źródłowego tj. brak podania wydawnictwa (w innych przypisach jest to raczej czynione) oraz niewłaściwa kolejność wskazania roku wydania źródła. Tego rodzaju nieścisłości jest więcej – brak podania wydawnictwa (s. 49 przypisy numer 68 i 69, na s. 51 przypisy numer 74 i 75). Odnosi się wrażenie, że doktorant nie zna zasady stosowania krótszego zapisu w przypadku gdy źródło było przytaczane niebezpośrednio przed danym przytoczeniem (zastosowanie słów Wyd. cytow.) bowiem powtarza się to w przypadku przypisów numer 363 i 366.

Wykazane powyżej niedociągnięcia natury edycyjnej nie umniejszają waloru poznawczego i utylitarnego pracy, co nie oznacza, że przed upublicznieniem rozprawy należałoby dokonać jej adjustacji.

KONKLUZJA

Stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr. Dariusza Maciejewskiego spełnia, wymagania zawarte w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.). Doktorant rozwiązał samodzielnie w sposób naukowy problem udoskonalenia rozwiązań dla zapewnienia bezpieczeństwa niemasowych imprez sportowych w kontekście bezpieczeństwa państwa widzianego poprzez pryzmat doświadczeń zebranych przez uczestników ww. procesów, jak i uwarunkowań i praktyk stosowanych za granicą. Przedstawił wizję systemu bezpieczeństwa niemasowych imprez sportowych oraz możliwe drogi jego implementacji na gruncie działań na szczeblu lokalnym (powiatowym). Wskazał na przedsięwzięcia, które należy podjąć w kontekście zapewnienia ww. bezpieczeństwa. W związku z tym wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

